

Wydział Nauk o Zdrowiu

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej

ul. Marii Skłodowskiej-Curie 7A, 15-096 Białystok

tel. (85) 748 55 28, email: zzom@umb.edu.pl

www.umb.edu.pl/wnoz/jednostki-organizacyjne/zaklad_zintegrowanej_opieki_medycznej

Kierownik Zakładu: prof. dr hab. n. med. Elżbieta Krajewska-Kułak

Białystok, 12 czerwca 2026 r.

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Nicole Bartulewicz

**pt. „Wiedza personelu pielęgniarstwa na temat sepsy: występowania, objawów,
postępowania diagnostyczno-terapeutycznego oraz zapobiegania”**

**na stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu
w dyscyplinie nauki o zdrowiu**

Promotor: prof. dr hab. n. med. Bożena Czarkowska-Pączek

Promotor pomocniczy: dr hab. n. o zdr. Lena Serafin

WSTĘP

Sepsa pozostaje jednym z najpoważniejszych wyzwań współczesnej opieki zdrowotnej, ponieważ łączy wysoką częstość występowania, gwałtowną dynamikę kliniczną oraz znaczne ryzyko zgonu. Jednocześnie rokowanie chorego w dużym stopniu zależy od szybkości rozpoznania oraz wdrożenia postępowania diagnostyczno-terapeutycznego, obejmującego ocenę stanu klinicznego, oznaczenie mleczanów, pobranie materiału mikrobiologicznego, wczesną antybiotykoterapię, płynoterapię i kontrolę źródła zakażenia. W tym kontekście personel pielęgniarstwa zajmuje pozycję szczególną: dzięki ciągłej obserwacji pacjenta, monitorowaniu parametrów życiowych i uczestnictwu w realizacji procedur terapeutycznych może jako pierwszy wychwycić objawy pogorszenia stanu zdrowia, zintensyfikować opiekę i współtworzyć bezpieczny, zgodny z wytycznymi proces leczenia. Dotychczasowe doniesienia literaturowe wskazują, że wiedza, postawy i praktyka pielęgniarek w zakresie sepsy są zróżnicowane, a luki

Wydział Nauk o Zdrowiu

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

dotyczą zwłaszcza wczesnej identyfikacji, interpretacji objawów, znajomości protokołów oraz barier organizacyjnych. Badania prowadzone wśród polskich pielęgniarek dodatkowo podkreślają znaczenie źródeł edukacji, doświadczenia klinicznego i kształcenia podyplomowego dla poziomu wiedzy i postaw wobec sepsy. Z tego względu rozprawa doktorska poświęcona wiedzy personelu pielęgniarskiego na temat występowania, objawów, postępowania diagnostyczno-terapeutycznego oraz zapobiegania sepsie podejmuje problem aktualny, dobrze osadzony w aktualnym piśmiennictwie oraz ważny klinicznie i istotny dla jakości oraz bezpieczeństwa opieki zdrowotnej.

OCENA STRUKTURY ROZPRAWY DOKTORSKIEJ I JEJ ZGODNOŚCI Z TYTUŁEM

Przedstawiona mi do recenzji dysertacja na stopień doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, dyscyplinie nauki o zdrowiu została przygotowana jako cykl 3 spójnych tematycznie publikacji, w tym jednego artykułu przeglądowego, opublikowanego w 2018 roku w czasopiśmie *Pielęgniarstwo XXI wieku* (6 pkt MNiSW) oraz dwóch prac oryginalnych, opublikowanych w 2025 roku w czasopismach: *Pielęgniarstwo XXI wieku* (40 pkt MNiSW, 0.5 IF) oraz *Nursing Reports* (2.0 IF, 20 pkt MNiSW). Sumaryczna wartość współczynnika Impact Factor dla wyżej wymienionych prac wynosi 2.5, a liczba punktów MNiSW – 66.

We wszystkich trzech publikacjach składających się na cykl prac będących podstawą rozprawy doktorskiej Doktorantka jest pierwszą autorką, natomiast w jednej – także autorką korespondencyjną. Do rozprawy doktorskiej dołączono oświadczenia o merytorycznym i procentowym udziale autorów w powstaniu pracy, na podstawie których można stwierdzić, że Kandydatka miała wiodący udział w tworzeniu tych publikacji (70%). Świadczy to o jej bardzo dużym zaangażowaniu i samodzielności. Jednocześnie skład autorski publikacji oryginalnych wskazuje na duże wsparcie i współdziałanie zespołu badawczego w realizacji badań.

Praca doktorska składa się z następujących części: 1. Wprowadzenia, po którym Doktorantka prezentuje 3 rozdziały teoretyczne; 2. Nowatorskich aspektów rozprawy doktorskiej; 3. Uzasadnienia połączenia publikacji w cykl oraz możliwości implementacji do praktyki klinicznej; 4. Metodologicznych podstaw pracy (w tym: celu badania, pytań

Wydział Nauk o Zdrowiu

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

badawczych, zasad tworzenia kwestionariusza i procesu jego walidacji); 5. Charakterystyki wiedzy pielęgniarek na temat sepsy na podstawie zwalidowanego kwestionariusza; 6. Rekomendacji dla praktyki pielęgniarskiej; 7. Kierunków dalszych badań; 8. Podsumowania końcowego; 9. Kopii opublikowanych prac; 10. Bibliografii; 11. Opinii Komisji Bioetycznej oraz 12. Oświadczeń wszystkich współautorów publikacji określające wkład w powstanie publikacji. Przed wymienionymi powyżej częściami zasadniczymi rozprawy doktorskiej Kandydatka zamieściła: słowa kluczowe w j. polskim i angielskim, wykaz publikacji stanowiących rozprawę doktorską, wykaz skrótów, a także streszczenie w języku polskim i języku angielskim.

OCENA ZAWARTOŚCI MERYTORYCZNEJ

W części teoretycznej pracy, zaraz po krótkim Wprowadzeniu w tematykę rozprawy doktorskiej, Doktorantka przedstawia czytelnikowi w zwięzły sposób następujące zagadnienia: przegląd piśmiennictwa w zakresie definicji sepsy, skali SOFA/qSOFA i kryteriów ryzyka; rolę personelu pielęgniarskiego w identyfikacji objawów oraz leczeniu i profilaktyce sepsy oraz wiedzę personelu pielęgniarskiego na temat sepsy w dostępnej literaturze (tytuł rozdziału w dysertacji brzmi: *Wiedza personelu pielęgniarskiego w literaturze* i jest niedoprecyzowany i niejasny).

Doktorantka prawidłowo sformułowała cel badania. Celem przeprowadzonych badań było kompleksowe ujęcie problematyki sepsy w perspektywie pielęgniarstwa poprzez: 1) opisanie roli personelu pielęgniarskiego w świetle obowiązującej definicji sepsy (Sepsis-3) oraz zaleceń dotyczących profilaktyki, wczesnej identyfikacji i leczenia; 2) opracowanie i psychometryczne przetestowanie narzędzia do oceny wiedzy (i komponentu postaw) pielęgniarek i pielęgniarzy wobec sepsy; 3) zastosowanie zwalidowanego narzędzia do oceny poziomu wiedzy i postaw pielęgniarek i pielęgniarzy

Wydział Nauk o Zdrowiu

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

w Polsce oraz analizy ich powiązań z wybranymi zmiennymi zawodowymi i socjodemograficznymi.

Cel główny Doktorantka realizowała, formułując następujące pytania badawcze:

1. Jaki jest poziom wiedzy pielęgniarek i pielęgniarzy na temat sepsy?
2. Jaki jest poziom wiedzy pielęgniarek i pielęgniarzy dotyczący znajomości patogenezы, metod leczenia oraz profilaktyki sepsy?
3. Jaki jest poziom wiedzy pielęgniarek i pielęgniarzy dotyczący znajomości podejmowanych działań pielęgniarskich w zakresie sepsy?
4. Jaka jest postawa pielęgniarek i pielęgniarzy wobec sepsy?

Narzędzie do oceny wiedzy i postaw personelu pielęgniarskiego wobec sepsy (NAKSeS – *Nurses' Knowledge about Sepsis Scale*) konstruowano w latach 2020–2022 w badaniu ankietowym online. Zastosowano siedmioetapowe podejście do budowy skali, a następnie przeprowadzono eksploracyjną analizę czynnikową (EFA) na próbie 265 pielęgniarek/pielęgniarzy oraz confirmacyjną analizę czynnikową (CFA) w niezależnej próbie 201 pielęgniarek/pielęgniarzy. Rzetelność oceniono współczynnikiem KR-20 (część testowa) oraz α Cronbacha (postawy). W badaniu przekrojowym z użyciem zwalidowanego kwestionariusza oceniono 293 pielęgniarki, analizując poziom wiedzy, postaw i samooceny przygotowania oraz zależności z wybranymi cechami zawodowymi i socjodemograficznymi. W rozprawie doktorskiej zamieszczono oświadczenie Komisji Bioetycznej przy Warszawskim Uniwersytecie Medycznym (druk nr AKBE/96/2018).

W kolejnej części rozprawy doktorskiej Doktorantka prezentuje skumulowaną charakterystykę najważniejszych wyników, opisanych w szczególności w trzeciej publikacji z cyklu. Przedstawione w cyklu publikacje są jasne, czytelne, napisane wzorcowym słownictwem naukowym, ale przede wszystkim pozwalają czytelnikowi w zrozumieniu prezentowanych treści. Cele badania są jasne, metodyka opisana skrupulatnie. Metody statystyczne zastosowano prawidłowo. Dyskusja jest przeprowadzona profesjonalnie. Autorka krytycznie odnosi się do wyników badań własnych i potrafi skonfrontować swoje rezultaty z prezentowanymi w innych opracowaniach naukowych. Wskazuje także ograniczenia badań, czym podkreśla rzetelność warsztatu badawczego. Wnioski są trafne i wynikają z wyników badań. Układ wszystkich prac, wraz z zakresem dobranej literatury pozwala stwierdzić, że Doktorantka

Wydział Nauk o Zdrowiu

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

jest dobrze przygotowana do prezentowanej tematyki badawczej, a jej warsztat metodologiczny nie budzi zastrzeżeń. Publikacje składające się na cykl, są bardzo dobrze i starannie przygotowane, zawierają przejrzystą, właściwie dobraną do prezentowania określonego typu wyników dokumentację graficzną (czytelne tabele i ryciny).

Wnioski są trafne i czytelne. Do najważniejszych wniosków można zaliczyć m.in. udowodnienie, że poziom wiedzy pielęgniarek/pielęgniarzy był zróżnicowany w zależności od źródeł kształcenia i doświadczeń zawodowych. Istotne różnice obserwowano m.in. u osób deklarujących jako źródło wiedzy kształcenie podyplomowe – uzyskiwały one wyższe wyniki w zakresie postępowania pielęgniarskiego w podejrzeniu sepsy oraz wyższą samoocenę przygotowania. Wyższe wyniki odnotowano także u osób wskazujących literaturę fachową oraz doświadczenie zawodowe jako istotne źródła wiedzy, co wspiera zasadność rozwijania dostępnych i zróżnicowanych form edukacji, w tym szkoleń praktycznych. Ponadto wykazano, że wraz ze wzrostem wiedzy rośnie deklarowana gotowość do działania oraz bardziej proaktywne nastawienie wobec problemu sepsy, co ma znaczenie dla bezpieczeństwa pacjenta.

Wykaz piśmiennictwa obejmuje 23 pozycje piśmiennictwa dobrane do treści pracy w sposób prawidłowy, z czego zdecydowaną większość literatury stanowią publikacje z ostatnich 10 lat, pochodzące w głównej mierze z zagranicznych, prestiżowych czasopism naukowych. W wykazie piśmiennictwa jako pozycję nr 13 uwzględniono publikację stanowiącą pierwszą publikację w cyklu. Publikacja ta nie pełni funkcji źródła zewnętrznego, na którym oparto analizę stanu wiedzy, uzasadnienie problemu badawczego lub interpretację wyników, lecz stanowi integralny element ocenianego osiągnięcia naukowego Doktorantki. Włączenie jej do wykazu piśmiennictwa zaciera granicę między materiałem podlegającym ocenie a literaturą przedmiotu, która powinna służyć do osadzenia badań w aktualnym kontekście naukowym. Ponadto, należy zwrócić uwagę, że w treści rozprawy doktorskiej nie została konsekwentnie zachowana kolejność odnośników do piśmiennictwa zgodnie z kolejnością ich pierwszego cytowania. W przypadku stosowania numerycznego systemu cytowań kolejne pozycje

Wydział Nauk o Zdrowiu

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

bibliograficzne powinny pojawiać się w tekście w porządku narastającym, odpowiadającym kolejności ich występowania w wykazie piśmiennictwa.

Wyniki opisane w recenzowanej rozprawie doktorskiej stanowią istotny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zdrowiu, ponieważ odnoszą się do problemu o wysokim znaczeniu klinicznym, epidemiologicznym i organizacyjnym, jakim jest sepsa. Autorka osadza badania w aktualnym paradygmacie Sepsis-3 oraz w kontekście zaleceń dotyczących wczesnego rozpoznawania, eskalacji opieki i profilaktyki zakażeń, wskazując na kluczową rolę personelu pielęgniarskiego w tych procesach. Szczególna wartość rozprawy polega na tym, że nie ogranicza się ona do opisu poziomu wiedzy personelu pielęgniarskiego, lecz dostarcza również narzędzia badawczego służącego do jej obiektywnej oceny. Przeprowadzona ocena psychometryczna, obejmująca eksploracyjną i confirmacyjną analizę czynnikową oraz ocenę rzetelności, potwierdza przydatność narzędzia do identyfikowania luk kompetencyjnych i monitorowania efektów uczenia się. Istotny wymiar naukowy mają także wyniki badania przekrojowego przeprowadzonego wśród 293 pielęgniarek. Wykazanie umiarkowanego poziomu wiedzy ogólnej, zróżnicowania wyników w zależności od kształcenia podyplomowego, korzystania z literatury fachowej, doświadczenia zawodowego oraz pracy w środowiskach o wysokiej intensywności klinicznej pozwala lepiej zrozumieć determinanty przygotowania personelu pielęgniarskiego do opieki nad pacjentem zagrożonym sepsą. Wyniki te mają znaczenie nie tylko poznawcze, lecz także praktyczne, ponieważ wskazują konkretne grupy i obszary wymagające intensyfikacji działań edukacyjnych. Tym samym rozprawa wnosi istotny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zdrowiu, ponieważ łączy badania nad kompetencjami zawodowymi personelu medycznego z problematyką jakości opieki, bezpieczeństwa pacjenta, edukacji zdrowotnej i organizacji systemu opieki.

PODSUMOWANIE

Przedstawiona rozprawa doktorska mgr Nicole Bartulewicz pt. *Wiedza personelu pielęgniarskiego na temat sepsy: występowania, objawów, postępowania diagnostyczno-terapeutycznego oraz zapobiegania* wskazuje, że Doktorantka opanowała umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, była dobrze przygotowana do podjęcia badań naukowych obejmujących dyscyplinę nauki o zdrowiu, w sposób rzetelny

Wydział Nauk o Zdrowiu

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

przeprowadziła badania i krytycznie je przeanalizowała. Wszystkie, stwierdzone w zasadniczej części recenzji nieprawidłowości mają jedynie charakter wskazówek doskonalących (w głównej mierze edytorsko-technicznych), Wskazane w recenzji uchybienia mają jedynie charakter wskazówek doskonalących (w głównej mierze edytorsko-technicznych), nie obniżają wartości naukowej pracy doktorskiej ani nie umniejszają jej znaczenia i wkładu w podjętą problematykę badawczą.

Podsumowując, przedstawiona do oceny rozprawa doktorska mgr Nicole Bartulewicz spełnia warunki określone w art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.). W związku z powyższym wnoszę do Wysokiej Rady Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o dopuszczenie mgr Nicole Bartulewicz do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, dyscyplinie nauki o zdrowiu.

~~UNIWERSYTET MEDYCZNY W BIAŁYMSTOKU
Zakład Zintegrowanej Opieki Medycznej~~

prof. dr hab. Mateusz Cybulski

